

Meetnet vlinders

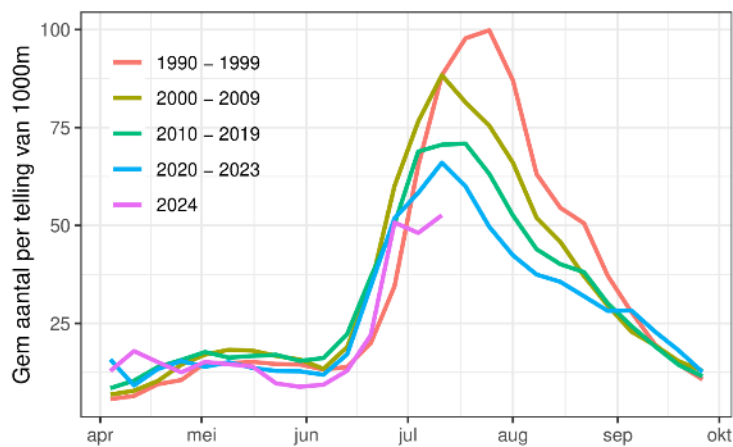
Juli 2024

Beste teller,

We worden dit jaar niet verwend. Het is soms sprokkelen om een goed telmoment te vinden en het aantal vlinders loopt weliswaar op, maar ligt nog steeds op een laag niveau. Dit jaar zou dan ook wel eens 2023 kunnen verslaan als het slechtste vlinderjaar sinds 1990. Gelukkig zijn er nog wel lichtpuntjes, zoals het hoge aantal dagpauwogen en gehakelde aurelia's.

Aantal vlinders

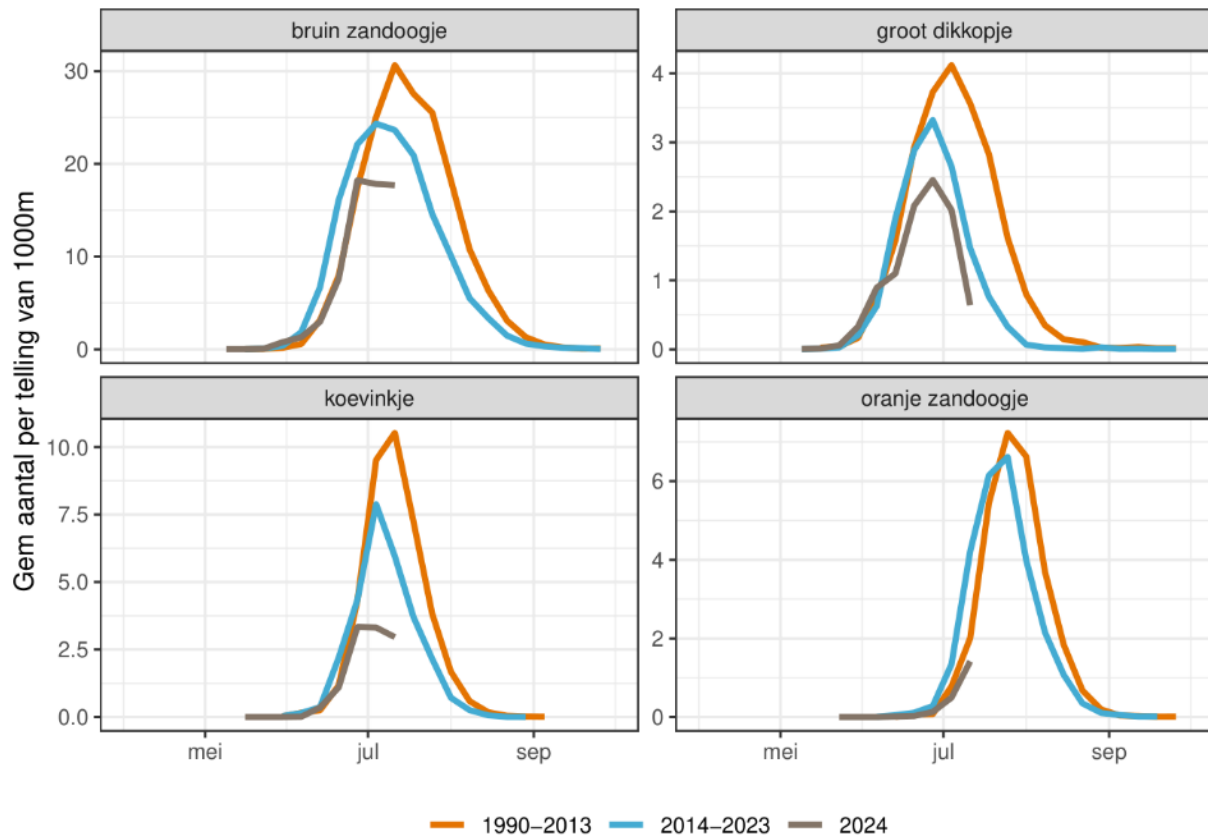
In de tweede helft van juni liep het gemiddeld aantal vlinders op de routes snel op, maar helaas stokte deze stijging rond de maandwisseling van juni naar juli. Daarmee ligt het gemiddeld aantal zomervlinders in 2024 lager dan in 2023, en zou 2024 uiteindelijk wel eens het slechtste jaar in het meetnet kunnen worden sinds de start in 1990. Vooral de soorten die in flinke aantallen voorkomen, als bruin zandoogje, koevinkje en groot dikkopje, haalden niet aantallen waar we op hoopten. Een ook de witjes doen het slecht. Natuurlijk zijn er ook uitzonderingen. Zo vliegen er nu veel dagpauwogen en landkaartjes, twee soorten die profiteren van het natte voorjaar en waarvan de rupsen goed hebben kunnen eten van de sappige brandnetels.

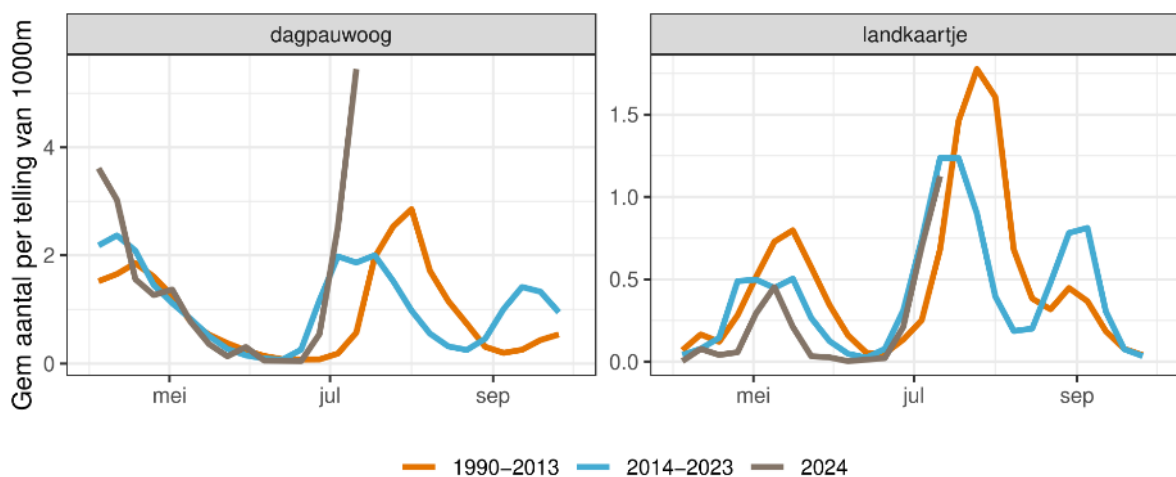
Zomervlinders

Van de zomervlinders waarvan er in Nederland veel geteld worden, hebben bruin zandoogje, groot dikkopje en koevinkje een matig jaar. De aantallen op de routes liggen onder het gemiddelde van de afgelopen tien jaar, en meestal nog verder onder het gemiddelde over de eerste 24 jaar. Deze soorten gaan langzaam maar zeker achteruit.

Het oranje zandoogje begint nog maar net met vliegen; het is nog afwachten hoe dit zich verder zal ontwikkelen.

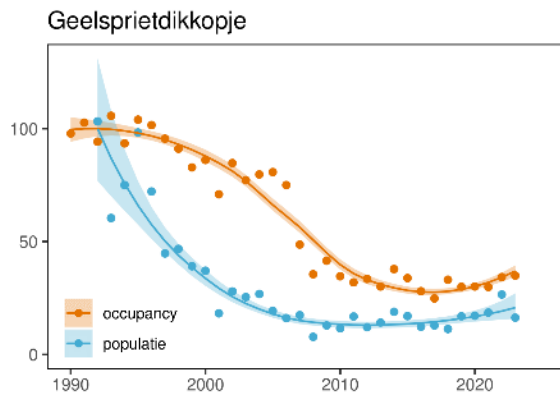
Dagpauwoog en landkaartje zijn twee brandnetelvlinders die het deze zomer redelijk lijken te doen. Wel speelt hier de schuivende perceptie ('shifting baseline') een rol. De dagpauwoog heeft nog veel betere jaren gekend, en tot het extreem droge jaar 2018 was de zomergeneratie van het landkaartje meestal groter dan in 2024.

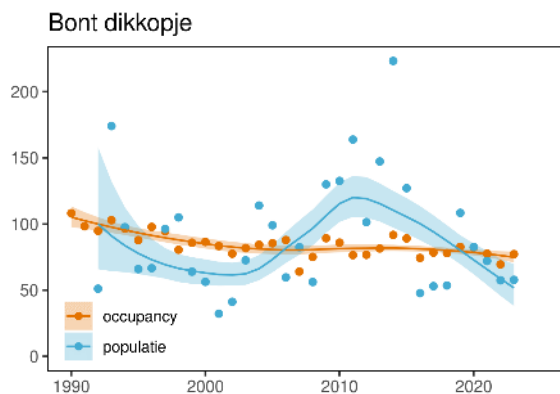
Trends

Ieder jaar berekenen we in het meetnet de indexen en trends voor alle soorten. Dat zijn populatietrends: ze geven aan hoe het gaat met de populatiegrootte, het is een trend in aantal. Maar er worden ook ieder jaar verspreidings- of occupancytrends berekend. Na correctie voor het gestegen aantal waarnemingen geven deze aan hoe het aantal bezette kilometerhokken van elke soort zich ontwikkelt.

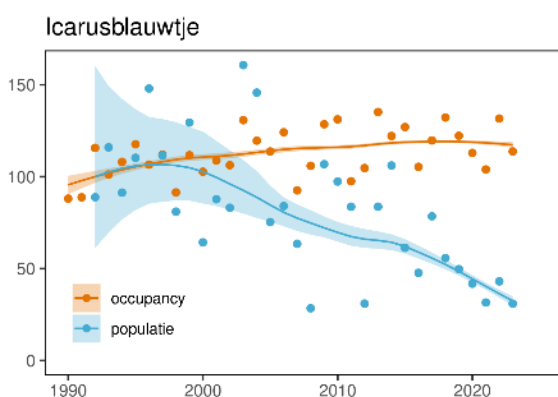
Voor sommige soorten lopen beide trends parallel, zoals voor het geelsprietdikkopje, dat uit een groot deel van ons land verdwenen is. Let overigens op het heel voorzichtige herstel in de laatste jaren.

Bij het bont dikkopje daalde de verspreiding maar heel licht. De schommelingen in aantal komen dus vooral doordat er meer of minder bont dikkopjes op die routes vlogen.

Bij het icarusblauwtje groeide de verspreiding: het komt op steeds meer plekken voor, wellicht doordat klimaatopwarming ongeschikte plekken beschikbaar maakt (bv. te beschadwd = te koel). De aantallen daalden echter met >50%, doordat de kwaliteit van het leefgebied afnam.

Wat gaat er vliegen?

Binnenkort gaan de volgende soorten weer vliegen: heivlinder en kommavlinder van half juli tot half augustus.

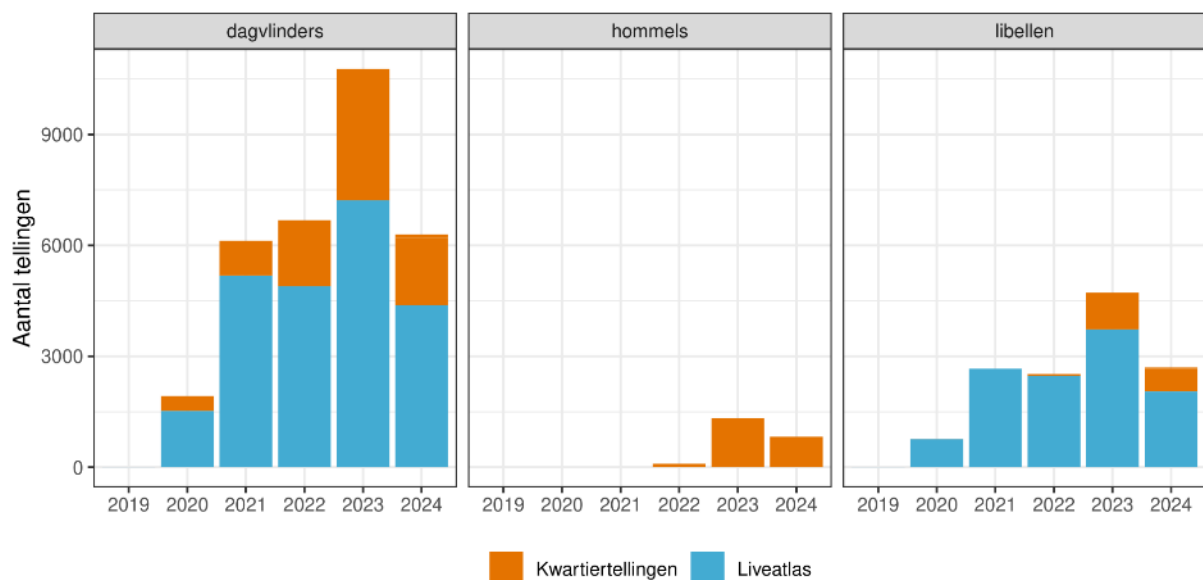
Verder kunnen de tellers van de grote vuurvlinder en het gentiaanblauwtje binnenkort weer aan de slag. De eitjes kunnen het beste gezocht worden aan het einde van de topvliegtijd, dat is tussen eind juli en begin augustus. Het beste is om twee keer te gaan tellen met een week ertussen, als dat lukt.

Flexellingen

We schreven al eerder over flexellingen: de schakel tussen regelmatige tellingen op vaste routes (onmisbaar voor een trend in de tijd) en de losse waarnemingen (vooral uit platforms als telmee.nl en waarneming.nl). Bij flexellingen gebruik je een app om de gelopen route bij te houden en alle vlinders die je tegenkomt in te voeren. De meest gebruikte apps zijn ButterflyCount (gekoppeld aan de website www.butterfly-monitoring.net) en de sovon avimap app (gekoppeld aan de website <https://liveatlas.sovon.nl/liveatlas>). Meer info over flexellingen is te vinden op <https://www.vlinderstichting.nl/wat-wij-doen/tel-mee1/flexellingen/>.

Flexellingen zijn uitdrukkelijk geen vervanging voor het meetnet. Dat blijft nodig voor betrouwbare trends. Maar ze voegen wel extra informatie toe aan losse waarnemingen (van een wandeling op een zondagmiddag bijvoorbeeld), die daarmee bruikbaar worden om meegenomen te worden in de indexen en trends van het meetnet, maar ook in allerlei andere toepassingen.

Het aantal flexellingen is flink gegroeid, en dit jaar hebben we er alweer net zo veel als in 2022. De komende weken zullen er nog veel tellingen bijkomen, eens kijken of we er meer gaan krijgen dan in 2023. Overigens zijn er ook via waarneming.nl flexellingen ingevoerd, maar die stromen nog niet goed door naar onze database en die kunnen we hier dus niet tonen.

Heeft u nog nooit flexellingen gedaan, overweeg het eens. Uit eigen ervaring weten we dat er één 'nadeel' aan kan zitten: het is verslavend, en voor je het weet loop je iedere pauze te tellen.

Teller Theo Admiraal schreef

“Dank voor de laatste nieuwsbrief. Interessant om te zien dat het Oranjetipje het in Nederland best goed deed. Bij ons in het Noordhollands Duinreservaat bij Castricum ging het erg slecht met deze voorjaarsvlinder. Waar ik er in andere jaren 10-tallen zie, heb ik er dit jaar met heel veel moeite 3 gezien. Het blijkt ook uit waarneming.nl. Nog geen 10% ingevoerd van wat er andere jaren gezien is. Hetzelfde gebeurt nu met de Duinparelmoer. Sporadisch werd er eentje gezien in de hoge (droge!) duinen bij Egmond aan Zee. Wij (Hielke en ik) hebben nu maar een plek gevonden waar ze in redelijke aantallen vliegen. Elders in het duin zijn ze dit jaar compleet verdwenen, terwijl

overall de nectarplanten volop bloeien.

Dit alles wordt veroorzaakt door de wateroverlast in het duin. Grote delen van het duin, en dan met name het gebied bij Heemskerk, Castricum/Bakkum en Egmond Binnen staan nog steeds onder water. Heel veel eitjes, rupsen en poppen zijn verdronken. We zijn benieuwd hoe lang het gaat duren voordat de populatie zich herstelt.

In principe zijn de omstandigheden in het duin goed voor de libellen, ware het niet dat al onze routes (ca 10) onbegaanbaar zijn. Om toch te kijken of er wat vliegt, hebben we bij de plaatselijke visvereniging een waadpak geleend. Hierdoor hebben we weliswaar geen routes kunnen lopen, maar hebben we wel kunnen zien wat er vloog. “

Problemen met de meetnet app

Op 9 juli is er een update van de meetnet app geweest, maar helaas waren daarmee problemen. Excuus daarvoor bij iedereen die de app gebruikt. We hebben meteen een nieuwe update gemaakt. Als het niet werkt: check of je laatste versie van de app geïnstalleerd hebt (1.3.0). De oude versie van de app kan niet goed communiceren met de meetnet-software.

Als de installatie blijft hangen, dan in Chrome de cache leegmaken van app.vlinderstichting.nl:

- Ga naar chrome (in je telefoon)
- Tik op de drie puntjes rechtsboven
- Kies browsegegevens verwijderen
- In de lijst met sites staat app.vlinderstichting.nl, deze aanvinken
- Tik gegevens verwijderen

Daarna zou alles weer moeten werken.

Belangrijk: upload je bezoeken wél meteen naar het meetnet. Daar staan ze veilig en je kunt ze altijd weer aanpassen (ga naar eerdere bezoeken en klik op het groene knopje waarnemingen, of voor de tijden etc. op het potloodje achter het bezoek).

Zijn er nou toch problemen, meld het zo snel mogelijk bij meetnet@vlinderstichting.nl, dan kunnen we ermee aan de slag.

Waar zijn de steenhommels?

De aantallen hommels die geteld worden in het meetnet hommels liggen vanaf juni duidelijk onder het gemiddelde. Dat lijkt vooral te komen doordat de steenhommel maar in erg lage aantallen wordt geteld; de aantallen van de akkerhommel en de aardhommelgroep liggen rond het gemiddelde, dus die compenseren de aantallen van de steenhommel niet. Normaal is de steenhommel een van de drie talrijkste hommelsorten in het meetnet. Vanaf juni nemen normaal gesproken de aantallen steenhommels sterk toe, doordat er meer werksters beginnen te vliegen. Ook de deels geelbehaarde mannetjes maken dan meestal hun opwachting. In plaats van een sterke toename, lijken we in juni juist een afvlakking of een kleine afname van de aantallen te zien. De komende tijd gaan we in de gaten houden of de aantallen nog bijtrekken of dat ze zo laag blijven.

In 2023 zagen we ook dat sommige hommels het in het voorjaar vrij slecht deden. Maar de aantallen herstelden zich later in de zomer veelal. We gaan afwachten of dat de steenhommel dit jaar ook lukt.

Dit mannetje steenhommel is al wat verbleekt, waardoor hij minder helder geel en rood is dan verse exemplaren.

Goed jaar voor weidehommel en boomhommel

De twee uitgesproken voorjaarshommels, weidehommel en boomhommel, lijken juist een goed jaar te hebben. Deze twee hommels hebben een kort vliegseizoen en vliegen vooral in de eerste helft van het jaar. In het voorjaar van 2024 zijn deze twee hommels bovengemiddeld vaak geteld. In de piek rond juni lijken de getelde aantallen per route wel drie keer hoger te liggen dan het gemiddelde over de jaren. Wel lijken deze aantallen in de laatste weken veel sneller af te nemen dan gemiddeld.

Vers mannetje weidehommel, lichte vorm met veel gele beharing.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders

Chris van Swaay

José Kok, Ingeborg van Es-Boomsluiter, Kars Veling en Kim Huskens

Tel.: 0317 467346

meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch, Dominic Dijkshoorn

Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders en het Landelijk Meetnet Hommels. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie Nieuwsbrief abonnement op nee te zetten.